

Slniečko 8

ROČNÍK 45

APRÍL 1991

5 Kčs

Ako Cyril a Metod

Ludia sa z príchodu svätých vierozvestov Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu náramne potešili. Veď konečne odteraz budú môcť počúvať Božie slovo v jazyku, ktorému rozumejú. Do cesty sa im však stavali aj nepriatelia, pohanskí žreci, ktorí o nich nechceli ani počuť. Nejednen z nich zaškripal zubami, keď začul ich mená.

Svätí muži, pravdaže, nehliveli na jednom mieste, ale jednodaj chodili po medzi ľudí a ohlasovali evanjelium.

Jedného dňa sa vybrali na cestu vážskou dolinou. Keď po namáhavej ceste dorazili až pod vrch Šíp, čo dodnes čnie nad Kralovanmi, požehnali domčeky pri rieke a povedali si:

„Tu pokrstíme, čo treba, a pôjdeme nahor. Ľudia nás prijmú vďačne.“

A hneď nato zamierili do doliny medzi vrchy. Keď sa tvrdošínski pohanskí žreci dozvedeli, kto si preráza cestu oravskou dolinou, schytila ich zlosť; najradšej by všetkých boli čo najskôr zmárnili. A zastrájali sa:

„Ich noha nesmie vstúpiť medzi nás. Radšej nech zhynieme!“

A hlavný žrec ešte doložil:

„Perún by nás zahubil, keby sme im čím skôr nezahatali cestu.“

Učení bratia však rozhodli:

„Boli sme inde, v mene Božom pôjdeme aj do Tvrdošína!“

A vskutku doň i došli. Na priestranstve, kde stála stará lipa a kde žreci prinášali bohom obety, zhotovili si kazateľnicu, aby z nej obracali ľudí na novú vieru.

„To sa nesmie stať!“ škripali zubami pohanskí žreci.

„Ak sa naozaj okolo nich zhromaždia

Anton Habovštiak

O nás

Mestečko Tvrdošín je starého pôvodu. Z listiny uhorského kráľa Bela IV. z roku 1265 sa dozvedáme, že bolo colnou stanicou, cez ktorú sa z poľskej Veličky dovážala do našich krajov soľ. Názov Tvrdošín súvisí s vrchom Tvrdoš,

kázali v TVRDOŠÍNE

Ľudia,“ rozhodol hlavný žrec, „musíme ich stoj čo stoj rozprášiť. A tak, aby im už nikdy nežišlo na um počúvať tých nezna-bohov.“

No viacerí vtedy zapochybovali:

„Mnoho ich je, nedáme si s nimi rady.“

Hlavný žrec však riekol:

„Starší či mladí, deti i starci sa v tomto kraji odjakživa báli medvedov. Nuž sa preoblečieme do medvedích koží a vbeh-neme medzi nich. Všetci sa dajú na útek.“

Žrecom sa tento návrh zapáčil, nuž podho sa pripravovať na chvíľu, keď to vykonajú. Čoskoro nadišiel deň, keď Cyril a Metod mali prehovoriť k zástupu na tvrdošínskom námestí. Ľudí sa zhromaž-dilo hodne, každý čakal, čo povedia zves-tovatelia novej viery. No ešte prv ako bratia prehovorili, zástup ľudí zhíkol od hrôzy. Rovno na nich sa rútil krdeľ med-vedov.

„Ľudia, rata, utekajte! Roztrhajú nás,“ ozývali sa zúfale hlasy a každý hľadel, kadiaľ by mohol ujsť. Tu šepol Metod svojmu bratovi čosi do ucha. A ten prikývol. Potom sa obrátil k zástupu a zvolal:

„Ľudia, netreba sa vám báť... Naozaj nie. Lebo nie sú to naozajstné medvede, ale takí, čo nechcú prijať naše učenie.“

Potom sa pozrel prísny zrakom na tých, čo sa obliekli za zvery.

„Všakže je tak?“

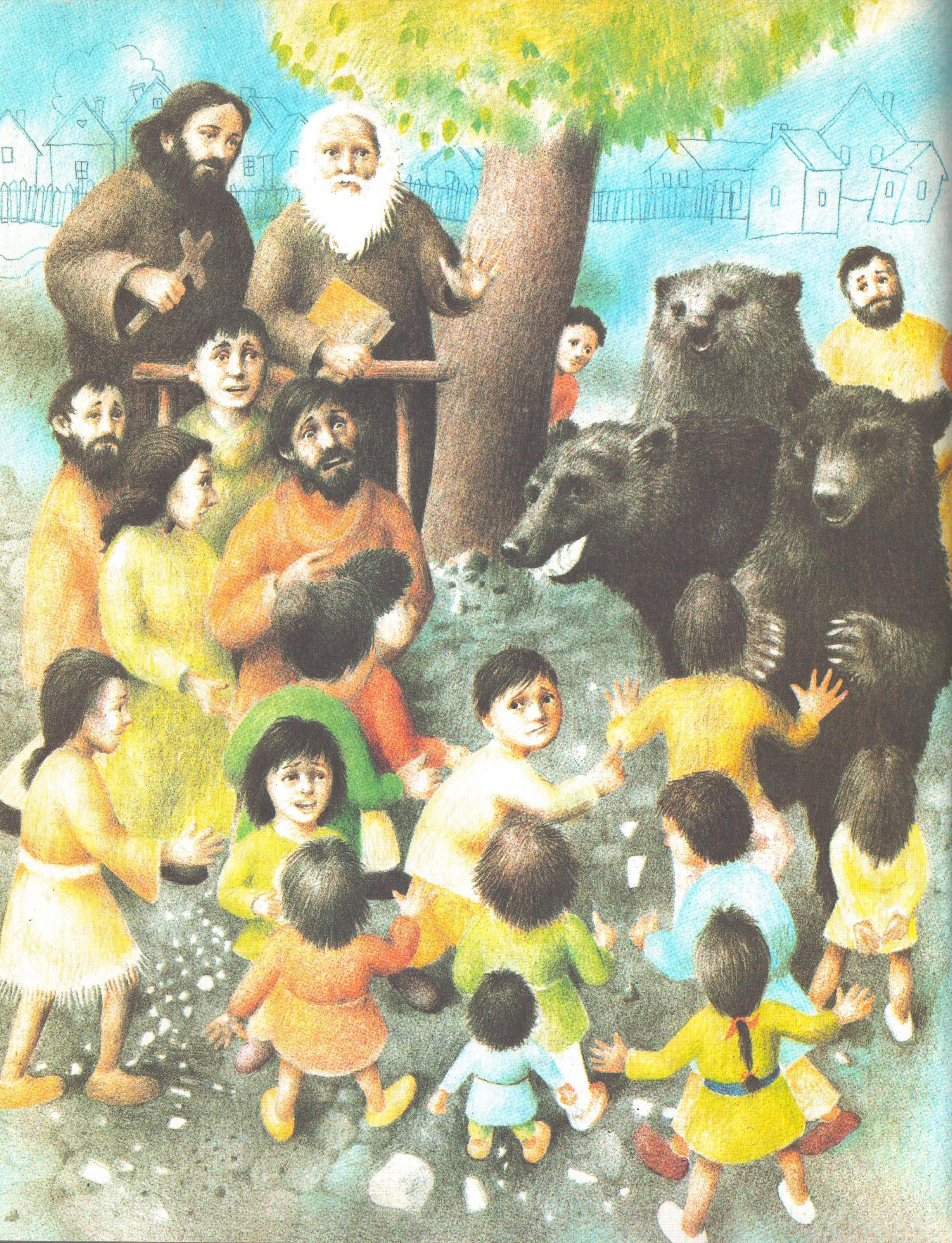
Medvede zrevali, pokrútili hlavami. A znova mrmlali, bručali a nasilu chceli ľudí rozhnať na všetky strany. Cyril si ich znova premeriaval očami a vraví im:

„Vy že ste naozaj medvede? Nechce sa vám byť tými, čo ste boli dosiaľ?“

Tvrdošín

ktorý sa dvíha nad mestom z jeho severnej strany.

Keďže mestečko malo aj obranné poslanie, možno predpokladať, že na vrchu Tvrdoš sa rozkladalo dobové vojenské hradisko.

Ako Cyril a Metod kázali v TVRDOŠÍNE

Anton Habovštiak

Do medvedích koží preoblečení žreci pokývali hlavami, že nechce. Na to obaja vierozvestovia zvolali mocným hlasom:

„Nuž keď nasilu chcete byť zvermi, nech sa vám stane po vôli!“

V tej chvíli sa preoblečení žreci zmenili na medvede. No neostali na tvrdošinskom námestí, ale rozbehli sa do oravských vrchov a hôr, kde majú odvtedy svoj domov.

Iba jeden z medvedov ostal na námestí. Rozložil sa pred očami vierozvestov a smutne sa na nich pozeral. Metod ho zbadal, láskavo sa naň zahľad a vzápätí sa mu prihovril:

„Tebe sa nechce byť medveďom?“

Medveď prikývol, že nechce.

„Nuž dobre,“ odvetil Metod, „choď hore týmto potokom, a keď dôjdeš na pole, čo je nad ním, stane sa z teba znova človek. Potom si všetko už zariad podľa vlastnej vôle. Radil by som ti postaviť si na tom mieste domček. Uvidíš, že sa ťi bude dariť. Nikdy neobanuješ!“

Medveď poslúchol a už aj uháňal hore potokom. Keď došiel na pole, o ktorom hovoril Metod, naozaj sa premenil na človeka. Náramne sa vtedy zaradoval a zaraz začal stavať dom. Časom prišli na to miesto aj iní, postavili si chalúčky, až tam vyrástla celá dedina. A že zakladateľom bol medveď, dali jej meno Medveďzie. A tak sa volá dodnes.

Kazateľnica na tvrdošinskom námestí však dlho nestála. Tvrdošínčania na tom mieste postavili kostol, v ňom sa potom zhromažďovali, a nie iba na námestí ako za časov Cyrila a Metoda.

Ako prezývali Tvrdošíncov

Na Orave nebolo dediny, ktorá by nemala nejakú prezývku.

Na Tvrdošínčanov napríklad volávali: „Tvrdošinci — medvediar!“

To preto, že mali v mestskom erbe medveďa.

Prezývali ich však aj petákmi (od slova päťák, t. j. päťhaliernik).

„Tvrdošinci-petáci!“

Vraj vždy od cudzích pýtali „za peták soli, za peták múky a ešte peták nazad.“

So slniečkáarskym bicyklom

Milí **SLNIEČKARI**, v dnešnom kole našej vlastivednej súťaže vás zoznámime s mníchom Cypriánom, ktorý žil v... vlastne to musíte uhádnuť vy. Keď to urobíte, vystrihnite si obidva súťažné kupóny. Jeden nalepte na korešpondenčný lístok a so správnou odpoveďou pošlite do Slniečka. Druhý nalepte na patričné miesto na mape Slovenska, ktorú sme uverejnili v septembrovom Slniečku. Každého, kto nám na konci školského roka pošle mapu s desiatimi správne nalepenými kupónmi, zaradíme do záverečného žrebovania o slniečkáarsky bicykel a ďalšie pekné ceny.

Mních Cyprián

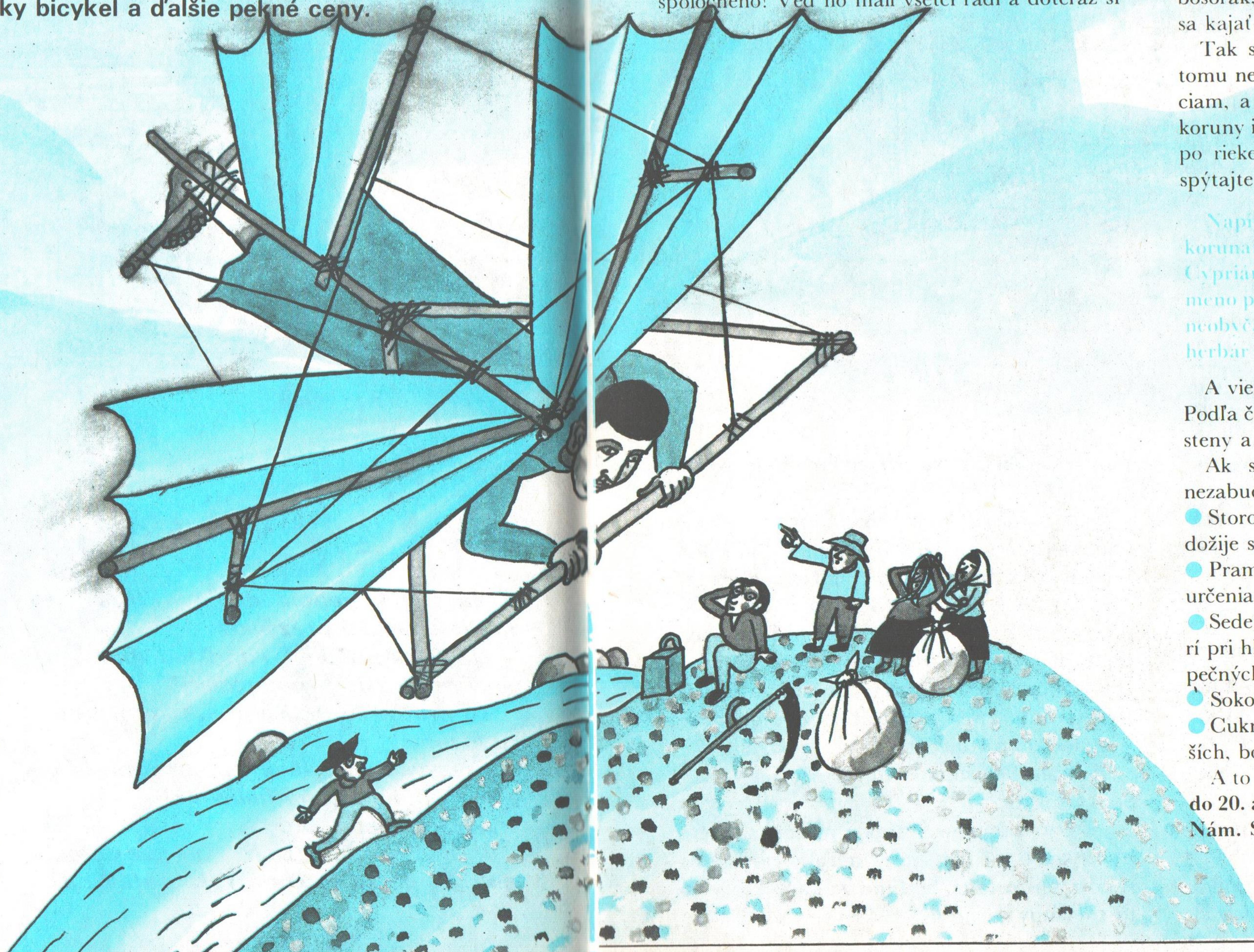
Bol pokojný letný podvečer. Ustatí Zamagurčania končili svoju každodennú robotu. Častejšie postávali, vystierali sa, vydychovali ťažkú únavu. Jano Regec si pomalým pohybom utieral pot z čela. Pohľadom zabľúdil ku Trom korunám. Krásne skaly! Hrdó sa vypínajú nad búrlivou riekou, akoby chceli povedať: To sme my a to ste vy, ľudskí červíčkovia! Z našich ramien sa skotúľate rýchlejšie ako kamienky, ktoré striasame do speneného Dunajca!

Veď kto by si aj trúfol!

Mladý gazda si odrazu pretrel oči. Čo sa mu už od únavy marí? Na Troch korunách sa voľačo pohlo. Je to veľké, biele, čudsné.

„Drak! Ľudia boží, pozrite, drak!“ vykrikol Jano a od strachú akoby vrástol do zeme. I ostatní Zamagurčania zmeraveli. V nemom úžase hľadeli na pekelného draka, ako sa odlepil od Troch korun a pomalým plavným pohybom sa vzniesol nad Dunajec. Panebože, a čo to drží v pazúroch! Mnícha, mnícha Cypriána z neďalekého kláštora. Nie, to nie je možné! Že by Cyprián prepadol peklú? A teraz si ho sám diabol odnáša do svojej ríše?

Hrozné divadlo sa však čoskoro skončilo. Cyp-

rián hladko pristál neďaleko vystrašených dedinčanov. Na perách mu pohrával radostný, ba takmer slávnostný úsmev.

„Dokázal som to!“ zašepkal do podvečerného ticha, presvetleného červenkastým slnkom.

Ľudia okolo akoby až teraz ožili. Tí smelší obstali Cypriána a zdráhavo si obzerali lietajúce krídlo. Ako si len vydýchli, keď im mních vysvetlil, že si krídlo urobil sám a s peklom nemá nič spoločného! Veď ho mali všetci radi a doteraz si

..... po Slovensku

ho ctili a úprimne vážili. Nejedného z nich zbavil neduhu a svojimi liečivými bylinkami prinavrátil zdravie a život mnohým nešťastníkom. A tak i teraz ľudia s obdivom hľadeli na vynaliezavého mnícha.

Cyprián svoj let na „drakovi“ zopakoval ešte niekoľkokrát. Niet divu, že sa o tom čoskoro dozvedela vrchnosť. A bolo zle! Ak odvážny mních nechcel skončiť na horiacej hranici ako bosorák, musel svoj lietajúci stroj zničiť a hlboko sa kajať za svoju trúfalosť.

Tak skončil prvý rogallista na Slovensku. Ak tomu neveríte, vyberte sa hore, k poľským hraniciam, a tam za Spišskou Magurou nájdete Tri koruny i spenený Dunajec. Ak budete mať šťastie, po rieke vás zvezú odvážni pltníci. Len sa ich spýtajte na mnícha Cypriána!

Napište nám, ako sa volá obec pod Tromi korunami, ktorú preslávil v 18. storočí mních Cyprián. Prezradíme vám, že obec dostala svoje meno podľa kláštora, v ktorom mních strávil svoj neobvyčajný život a v ktorom zostavil i svoj slávny herbár tatranských rastlín.

A viete, podľa čoho dostal kláštor svoje meno? Podľa červených tehál, ktorými boli zdobené jeho steny a rímsy.

Ak sa v lete vyberiete do týchto končín, nezabudnite, že tu na vás čaká:

- Storočný prameň — kto sa z neho napije, dožije sa 100 rokov!
- Prameň lásky — bližšie vysvetlenie na mieste určenia.
- Sedem kamenných mníchov-nešťastníkov, ktorí pri hľadaní vzácnych bylín našli smrť v nebezpečných skalných rozsadlinách.
- Sokolica — matka Pieninských skál.
- Cukrová homoľa — aj pre tých najmaškrtnejších, bohužiaľ, iba z kameňa.

A to je už všetko. Správne odpovede posielajte do 20. apríla 1991 na adresu: Redakcia Slniečko, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava.

Pripravila LUBICA KEPŠTOVÁ
Ilustr. ONDREJ ZIMKA

Jeden mladý princ poľoval raz so svojimi zbrojnošmi. Ako tak chodili po horách, po dolách, došli k potoku, na ktorom pralo dievča šaty.

„Ako sa voláš?“ spýtal sa dievčata princ.
„Dobrunka.“

„Dobrunka? A ja som Dobromil,“ hovorí princ. „Páčiš sa mi, rád by som ťa poznal.“

„Ach, veľkomožný pán, také veci si vyhodíte z hlavy,“ hovorí dievča a dáva sa do prania.

„A to už prečo?“ čuduje sa princ. „Som princ a chcem, aby si ma zaviedla domov.“

„Lenže ja mám macochu, a tá je na mňa veľmi zlá. Má svoju dcéru. Keď vás dovediem domov, odstrčia ma, a ja nebudem môcť byť s vami.“

„Len sa neboj,“ teší princ Dobrunku. „Ja a moji zbrojnoši pôjdeme s tebou a všetko bude po našom.“

Tak s ňou prišli do domu a macocha hneď okolo nich. Vraj, mladí pánkovia, veľkomožný princ, vy by ste chceli takúto ničomnicu? Hádzte rukou na pastorkyňu a privádza pred princa svoju dcéru, vysmiatu, vyparádenú.

„Táto je krajšia, tú si niektorý zoberte.“

Ale princovi sa páčila len Dobrunka. Bola milá, skromná a pekná ako obrázok, a tak sa zakrátko roznieslo, že princ si našiel nevestu. Kráľ a kráľovná synovi dovolili, aby Dobrunku dovedol na zámok. Kým ju komorné a chyžné učili a vychovávali, princovi ponúkli za ženu dcéru susedného kráľa.

„Ja som si už našiel ženu podľa svojej vôle,“ odpovedal. „Mám ju rád a inú nechcem.“

Dobrunku vo všetkom vyučili a potom bola veľká a veselá svadba. Svadbovalo sa päť dní a päť nocí. Ale onedlho ten kráľ, čo mu Dobromil ohrdil dcéru, vypovedal jeho otcovi vojnu. Starý kráľ hovorí:

„Synku, nedá sa nič robiť. Zober vojsko a statočne bojuj.“

„Ty odídeš,“ povedala vtedy Dobrunka mužovi. „a čo ja tu sama? Keby som si

Zlatý Slovenská rozprávka

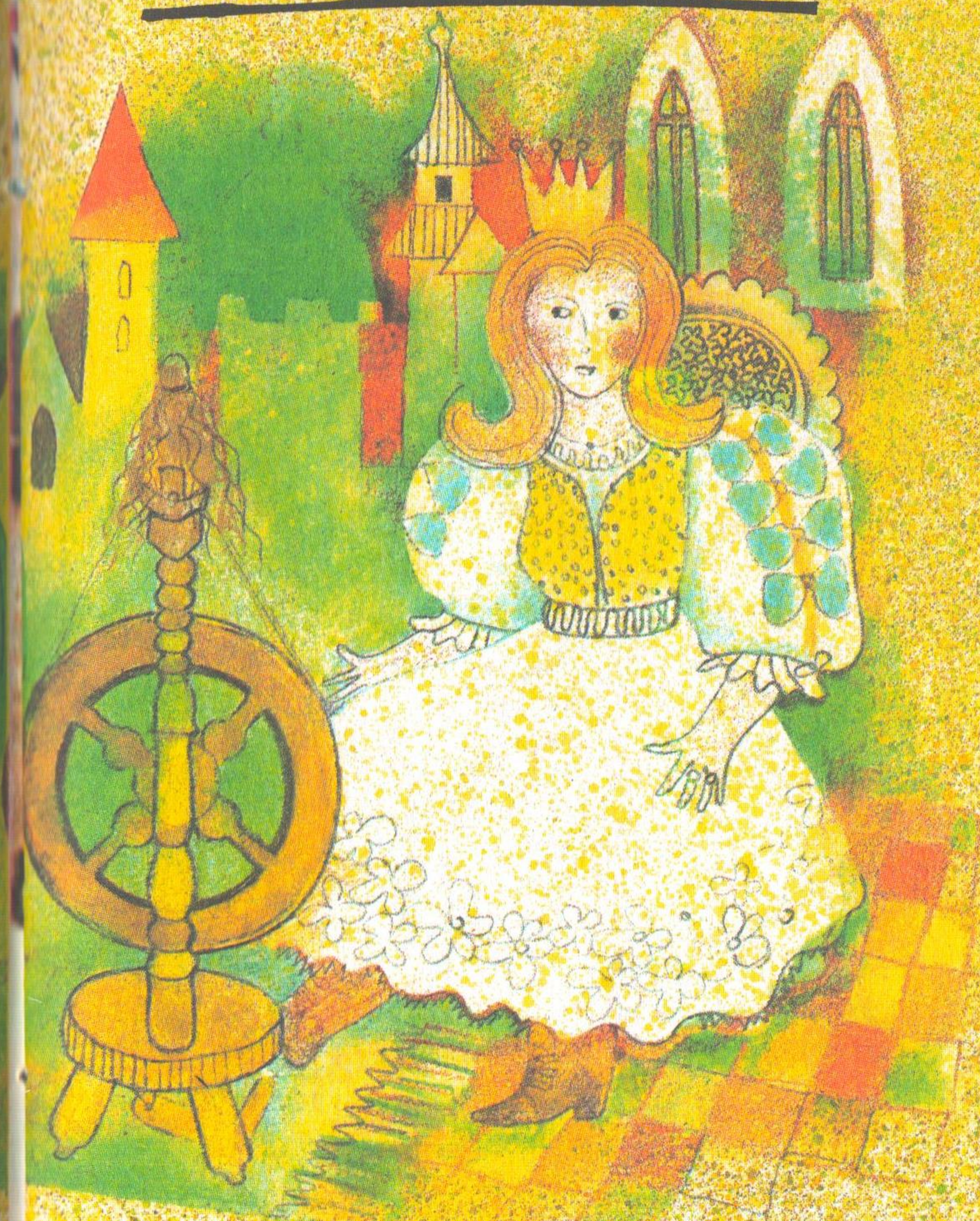
mohla aspoň zavolať macochu. Bolo by mi veselšie.“

Starý kráľ to dovolil. Koč dovezol macochu a jej dcéru na zámok. Zatiaľ čo Dobromil viedol ťažké boje, tie dve slúžili Dobrunke. Ale ony sa len tak pretvarovali. Od závidosti a nenávisti sa šli priam zadusiť. Dávali hlavy dohromady, šušušu, šušušu a potom macocha nahlas vraví dcére: „Veru ju zabijeme. Keď sa princ vráti, prestrojíš sa za Dobrunku a budeš kráľovnou.“

Zobrali Dobrunku do jednej hory, kde bola kaplnka.

„Tu ju zabijeme,“ šepce macocha dcére. „Vykoleme jej oči, nohy a ruky odrežeme. A čo z nej zostane, hodíme do kaplnky. Všetko to tu vrany roznesia.“

Kolovrátok

Tak aj spravili. Potom sa macochina dievka obliekla do Dobrunkiných šiat, akože je ona ženou mladého kráľa.

Jedného dňa zjavil sa v zámku preoblečený anjel a pýta sa na mladú kráľovnú. Macocha vraví, že je vo svojej komnate, nie je jej dobre. Ale anjel nechcel odísť.

„Vojna sa skončí,“ hovorí, „mladý kráľ dôjde domov a čím sa mu žena pochváli? Čo sa naučila, kým on bojoval? A ja mam zlatý kolovrátok, čo pradiť zlaté nitky!“

Pri zmienke o zlato macocha zajastrila očami a pustila anjela k svojej dievke, nech ju naučí priasť.“

„Lenže,“ vraví anjel, „zadarmo to nebude.“

„A čo by ste za ten kolovrátok chceli?“

„Nič inšie nechcem, len z človeka oči.“
„Ach, kdeže by sme my dačo také vzali,“ dušuje sa macocha.

No dcéra jej šepká do ucha:

„Ale, mamo, však sme Dobrunkinu hodili do tej jamy na smetisko...“

„Nič inšie, len z človeka oči,“ opakuje anjel.

„Vidí sa mi, že som jedny videla na smetisku,“ povedala nato macocha.

Tak ta išli, oči vyhrabali a dostali za ne zlatý kolovrátok. Anjel utekal do kaplnky, Dobrunke oči vložil do jamôk a ona videla.

Onedlho prišiel na kráľovský dvor so zlatou praslicou.

„Keď má kráľovná zlatý kolovrat, musí mať aj zlatú praslicu,“ povedal.

„Čo za ňu chcete?“ vypytuje sa macocha.

„Ruky z človeka,“ vraví preoblečený anjel.

Starej to bolo divné, predsa len šla aj s dcérou na smetisko, ta, kde odhodili Dobrunkinu ruky. Keď ich anjel mal, utekal s nimi do kaplnky a priložil ich Dobrunke k telu. Zaraz jej prirástli.

Vojna sa šťastne skončila a mladý kráľ mal skoro dôjsť domov. Anjel znovu prišiel a že je veru najvyšší čas, aby sa mladá kráľovná naučila priasť. Chýba jej však zlatá kúdel, a tú on má.

„Dcéra moja, mne sa toto nezdá,“ vraví znova macocha.

„Čo sa vám nezdá, mamo? Princ príde domov, ja začnem priasť zlaté nitky a on nebude môcť odtrhnúť odo mňa oči.“

Za kúdel chcel anjel nohy. Vyhrabali ich tam, kde oči a ruky, a anjel bežal s nimi do kaplnky. Dobrunka bola už živá, ba bola ešte krajšia ako prv.

Mladý kráľ sa vrátil ako víťaz. Ponáhľala sa za ženou, ale tá je akási čudná. Nie je taká milá, ako bola prv.

„Čo je s tebou?“ čuduje sa Dobromil. „Si akási studená.“

„Ach, muž môj kráľovský, ja som si od teba odvykla,“ vraví macochina dcéra

Zlatý kolovrátok

Slovenská rozprávka

a potom doklada, „ale pozri, čo som sa naučila. Viem priať zlaté nitky!“

Sadla si pod zlatú prasicu, rozkrútila kolovrátok a ten len zrazu vravi:

„Pane, never jej, klame ťa!“

Falošná kráľovná zastaví kolovrátok a je celá bez seba.

„Hop, čo sa to robí?“ zvolal mladý kráľ. „Ako to, že kolovrátok rozpráva? Nože ho ešte rozkrúť!“

Ale dievka vravi:

„Nie, ja viac priať nebudem.“

„Keď nebudeš, dám ti odtiaľ hlavu!“

Čo mala dievka robiť? Rozkrútila kolovrátok, a ten znovu začal:

„Pane, never jej, klame ťa! Sadni si ty na konička a zabehni do lesička.“

„Veď sa ja presvedčím, čo toto znamená!“ vykrikol mladý kráľ. Sadol na koňa a hnal sa do lesa. Tam v kaplnke našiel svoju Dobrunku.

Mladý kráľ bol celý naradostený. Vysadil si Dobrunku na koňa a išli do zámku. A potom nastala veľká oslava. Ale ešte predtým rozkázal, aby macochu a jej dievku vyhnali do hory, nech tam žijú o hlade a o smáde.

Potom sa už všetci na kráľovskom zámku radovali, mladého kráľa oslavovali. Ja som na tej hostine bol tiež. A bola tam papierová zem, a tak som sa odtiaľ prepadol až sem.

Podľa Michala Pavlovica z Púchova
napísal JÁN BENO
Ilustr. DAGMAR HLOŽEKOVÁ

Ján Turan

MAKULIENKA

Prišla k maku lienka,
klakla na kolienka.
Chcela bodku. Akú?
Ako zrnko maku.

Prečo iba takú
ako zrnko maku?
Nechcela byť lienka,
ale makulienka.

Aby mohla spievať,
mačik preosievať:
Klak-klak na kolienka,
mak-mak makulienka.

SUPOLIENKY

Keď raz pôjdeš cez pole
a uvidíš šupolie,
neotváraj ústa,
radšej nastav uši.
Že tam sukne šuštia,
to málokto tuší.

Šuchotavé sukienky,
tie sú pre šupolienky.
Kukuričný klas si
porozpletal vlasy.
Hľa, už na nich sedia
pripravené lienky.

Bábiky to vedia.
Najmä šupolienky.

Ilustr. DAGMAR HLOŽEKOVÁ

Po vyhnaní z raja nastali pre Adama a Evu dni plné biedy a trápenia. Svoj chlieb už nedostávali darom, museli si ho dorobiť v potu tváre. Ťažký údel však znášali bez reptania, bez zúfalstva v srdci. Stvoriteľ sa im za to odmenil tým, že sa im jedného dňa narodil syn! Či sa len vtedy obom rozžiarili oči. Všetko utrpenie, ktoré dovtedy zažili, bolo odrazu preč. Bacuľaté dieťaťko ich naplňalo nevýslovným šťastím a nádejou, že ich život bude iný, než bol doteraz.

„Ako ho budeme volať?“ zamyslel sa Adam.

„Získali sme ho od Hospodina,“ odvetila Eva, „nuž nech sa volá Kain, to jest zisk. Veď náš syn bude zaiste ten, ktorý rozšliape ľstivému hadovi hlavu a pomôže nám vrátiť sa naspäť do raja.“

Po čase sa Adamovi a Eve narodil druhý syn. Keďže bol útly, dali mu rodičia meno, ktoré v ich reči znamenalo vánok. Nazvali ho Ábel.

Ako plynul čas, začali rodičia privykať synov k práci. Kain chodil s otcom na pole, Ábel sa stal pastierom oviec. Na rozdiel od Kaina nebolo ho treba do práce nútiť.

S potešením vyvádzal stádo oviec na pastvu i zavracať do košiaru. Neraz pritom myslel na všetko, čo mu rozprávali otec i mat. Ako len cítil s nimi, keď sa im pri spomienke na raj zarosili oči. No nikdy mu nešlo na um zlorečiť Stvoriteľovi. Zem, v ktorej žili, bola krásna, plná kvetín, stromov a zvierat. Bol to jeho domov.

Jedného dňa zišlo Ábelovi na um, že svoju vďaku vyjadrí Stvoriteľovi nielen modlitbou, ale aj obetným darom. Lenže čo by to malo byť, aby sa Hospodinovi dar zaľúbil? Vtedy Ábelovi padol zrak na malé jahňa. Bolo to jeho oblúbené zvieratko, ktoré sa od neho nepohlo ani na krok.

„Nie, to nie,“ zapudil Ábel myšlienku,

Rozprávanie

o Kainovi a Ábelovi

že by tým darom malo byť milované zviera.

Vzápätí sa mu hanbou zarumenili líca. „Bože, odpusť,“ zašeptal a začal z okolia znášať kamene, aby z nich postavil oltár. Keď to urobil, vzal na ruky jahňa, naposledy sa s ním poláskal a zabil ho. Potom nanosil na oltár suché raždie, položil naň mŕtve zviera a obeť zapálil.

„Ó, Hospodin,“ začal sa modliť, prijmi odo mňa tento dar a daj, aby v mojej duši naďalej prebýval pokoj a láska.“

Len čo Ábel vyslovil tieto slová, tlejúci oheň sa rozblkotal a k nebesiam sa začali vznášať veľké kúdoly dymu.

„Ó, Pane, ďakujem ti, že si prijal môj dar,“ zvolal Ábel a srdce sa mu naplnilo nevýslovným šťastím.

Zato v srdci Kaina, ktorý zobďaleč pozoroval bratovo počínanie, skrsla žiarlivosť. A hoci dovtedy ani len nepomyslel na to, aby sa Stvoriteľovi zavďačil čo len nepatrným darom, teraz si povedal:

„Obetujem mu i ja. A nie jedno jahňa, ale tucet najkrajších pšeničných snopov. Nech pozná, že som lepší ako môj brat Ábel.“

Nato aj on poznášal kamene a navršil z nich oltár. Potom položil naň desať pšeničných snopov a zavolať na Ábela:

„Dobre sa dívaj, braček, ako Boh prijme moju obeť. Veď ja nežrloším ako ty. Dávam mu oveľa viac.“

Vzápätí podpálil snopy. Lenže oheň sa nerozhorel, len tlel, a dym sa nevznášal k oblakom, ale ako had sa plazil po zemi. Darom Kain priložil na oltár ďalší snop, márne dúchal do ohňa, dym sa nie a nie vzniesť k nebesiam.

„Obetoval si viac ako tvoj brat,“ začul potom Kain hlas podobný hadiemu, „ale i tak Hospodin vzhliadol naňho, a nie na teba.“

Kainovi nebolo treba viac. Jeho oči potemneli zášťou, dlane sa zovreli v päst.

Závisť, ktorú pociťoval voči bratovi, sa začala meniť na hroznú nenávisť.

Vtedy sa ozval Hospodin:

„Kain, prečo si vzbĺkol hnevom a prečo sa ti zamračila tvár? Či azda nevidíš, že hriech ako dravá zver číha pri твоjich dverách a dychtí po tebe? Vzmuž sa a opanuj ho, kým nie je neskoro!“

Kain, spaľovaný nenávisťou, nedbal na Stvoriteľove slová. Jedného dňa vylákal Ábela do polí a tam sa naňho rozkričal:

„Ty si príčinou môjho nešťastia. Len ty a nikto iný! Keby ťa nebolo, Hospodino-va milosť by patrila len mne. Ale ja ti ukážem! Ukážem ti, kto som!“

Nato zdvihol zo zeme haluz a vrhol sa na brata.

Ábel sa nebránil, len tíško zaplakal:

„Prečo mi ubližuješ, brat môj?“

Kain neodpovedal. Bil Ábela stále zúri-vejšie, až odrazu zbadal, že zem pod bratom sa sfarbuje do červena. Vtedy sa zľakol a rozbehol sa preč.

„Kain, a kde je tvoj brat?“ postavil sa mu do cesty Hospodin.

„Neviem,“ odvetil Kain bezostyšne. „Či som azda ja jeho strážca?“

Nato Hospodin riekol:

„Hlas krvi tvojho zabitého brata volá ku mne zo zeme. Preto pôda, ktorá pila jeho krv, ti už nikdy nevydá úrodu. A ty sám budeš štvancom, bludárom, ktorý nikde na zemi nenájde pokoja.“

Kain sa náramne preľakol.

„Pane,“ zažalostil, „veď odteraz každý, kto ma stretne, zabije ma ako prašivú zver.“

„Nestane sa tak, pretože kto by to urobil, privolať by na seba môj hnev,“ odvetil Hospodin a učinil Kainovi znamenie bratovraha. Nato Kain, hnaný vnútorným nepokojom, utiekol do ďalekej cudzej zeme, ktorú nazval Nód, to znamená „útek“.

Literárne spracoval ONDREJ SLIACKY
Ilustr. EUBA KONČEKOVÁ-VESELÁ

Nová odroda žiaroviek

Keď som raz večer písal rozprávku, stala sa mi zvláštna príhoda. Z ničoho nič mi praskla žiarovka. Stál som tam v tme a rozmýšľal: Možno sa jej moja rozprávka zdala smiešna a praskla od smiechu. Nevedno. A nielenže nevedno, ale ani nevidno. Šmátral som popamäti okolo seba, až som sa došmátral ku skrini, kde som konečne našiel aj jednu žiarovku. Rýchlo som ju dal namiesto tej prasknutej, skrútol vypínačom a... Izbu zalialo príjemné, voňavé svetlo. Až vtedy som zbadal, že namiesto žiarovky som dal veľkú žltú hrušku. Bola to posledná z hrušiek, čo mi daroval môj kamarát Belo Belica, známy pestovateľ ovocia a neúnavný pokusník.

Hľadel som na to jasné svetlo, ktoré sa dalo nielen vidieť, ale aj voňať, ba dokonca aj jesť, a vravel som si:

„Ten Belo, to je len výmyselník! Vypestoval novú odrodu hrušiek, ktoré zároveň svietia. Možno ich skrížil so žiarovkami, hneď sa ho pôjdem na to spýtať.“

„Svietiaca hruška?“ opýtal sa môj kamarát Belo Belica a významne si poklepkal po čele. „Nikdy som nijaké hrušky nekřížil so žiarovkami. To máš z toho, že máš v byte taký veľký neporiadok!“

Mne sa to veru stať nemôže. Ja aj potme všetko nájdem!“

Belo Belica zhasol a predviedol mi, ako rýchlo aj potme nájde hrušky. Naozaj, netrvalo mu to ani desať sekúnd.

„Pozri,“ povedal Belo, hoci bolo tma a nič som, pravdaže, nemohol vidieť. „Dve hrušky. Držím ich v ruke. Ochutnaj!“

Zahryzol som do hrušky. Tá bola sladučká! Až tak na jazyku štekľila.

Belo Belica znovu rozsvietil. Obaja sme držali v rukách nahryznuté žiarovky.

Ilustr. EUBA KONČEKOVÁ-VESELÁ

PRÍBEHY
Z O
SLOVENSKÝCH
DEJIN

Kráľ SVÄTOPLUK

PÍŠU ŠTEFAN MORAVČÍK
A ZUZANA ZEMANÍKOVÁ
ILUSTRUJE MARIÁN ČAPKA

Po oslepení Rastislava Nemci drancovali Veľkú Moravu.

Uchmatli poklad a zajali arcibiskupa Metoda.

Obvinili zo zrady aj Svätopluka a strčili ho do temnice.

Pohár trpezlivosti však pretiekol. Veľkomoravania povstali.

Nemci hľadali schopného veliteľa, ktorý by porazil Slavomíra.

Vytiahli z temnice Svätopluka, posadili ho na koňa a vyslali proti vlastným.

Svätopluk priviedol Nemcov až pod hradby Slavomírovho sídla.

Svätopluk sa tajne dohodol so Slavomírom, že mu pomôže. Prešiel k svojim rodákam a na ich čele vyrazil proti nemeckým votrelcom.

Slavomír prepustil Svätoplukovi panovnícky stolec a utiahol sa k svojim knihám.

Krajinu čakali veľké boje, preto potrebovala vládcu, ktorý pevne drží meč.

Miška je myška

11. ČASŤ

O TUTULÍKOVI

Tutulík býval v krajine TUTÚ s otcom Tutášom a mamou, pani Tutášovou. Ešte mal sestru Tutínu a staršieho brata Tutulaja.

V krajine TUTÚ sa všetci volali podobne, pretože ich hlavná zvláštnosť spočívala v tom, že vedeli vydávať všelijaké zaujímavé tóny. Napríklad okolo strýka Tramtára sa večne rozliehalo: tram-tam, tram-ta-ta... A ani sa o to nemusel snažiť. Tutulík zase, kade chodil, tade robil: túú... úúú... tu-túú... Ale keďže zvuky vydávali všetci v tejto krajine, nikto sa nad tým nepozastavoval a viac-menej si to nevšimli.

Výhodou bolo, že keď sa chceli obyvatelia krajiny TUTÚ veseliť, nemuseli sa dlho namáhať so zháňaním hudobníkov, ktorí by hrali do tanca. Jednoducho sa zišli a už sa doširoka-ďaleka niesla parádna muzika. A nielen to; každú prácu, každú činnosť sprevádzalo tutúkanie, tramtarovanie, bubnovanie, popiskovanie a vrzúkanie, aké si len možno predstaviť, takže veselo bolo v krajine TUTÚ neustále.

Raz, keď už bola Tutína vydatá a aj Tutulaj sa oženil, povedala Tutulíkovi mama Tutášová:

„Tutulík, mal by si si postaviť nový dom. Pozri, ako sa tu toľkí tlačíme. Tutína si priviedla muža Bimbáka, o chvíľu budú mať plno detí, tvoj brat Tutulaj síce už začal stavať, ale poznáš ho... Bude mu trvať celú večnosť, než dom dostavia a odsťahuje sa. Aspoň ty sa teda rozhyb, lebo sa tu podusíme.“

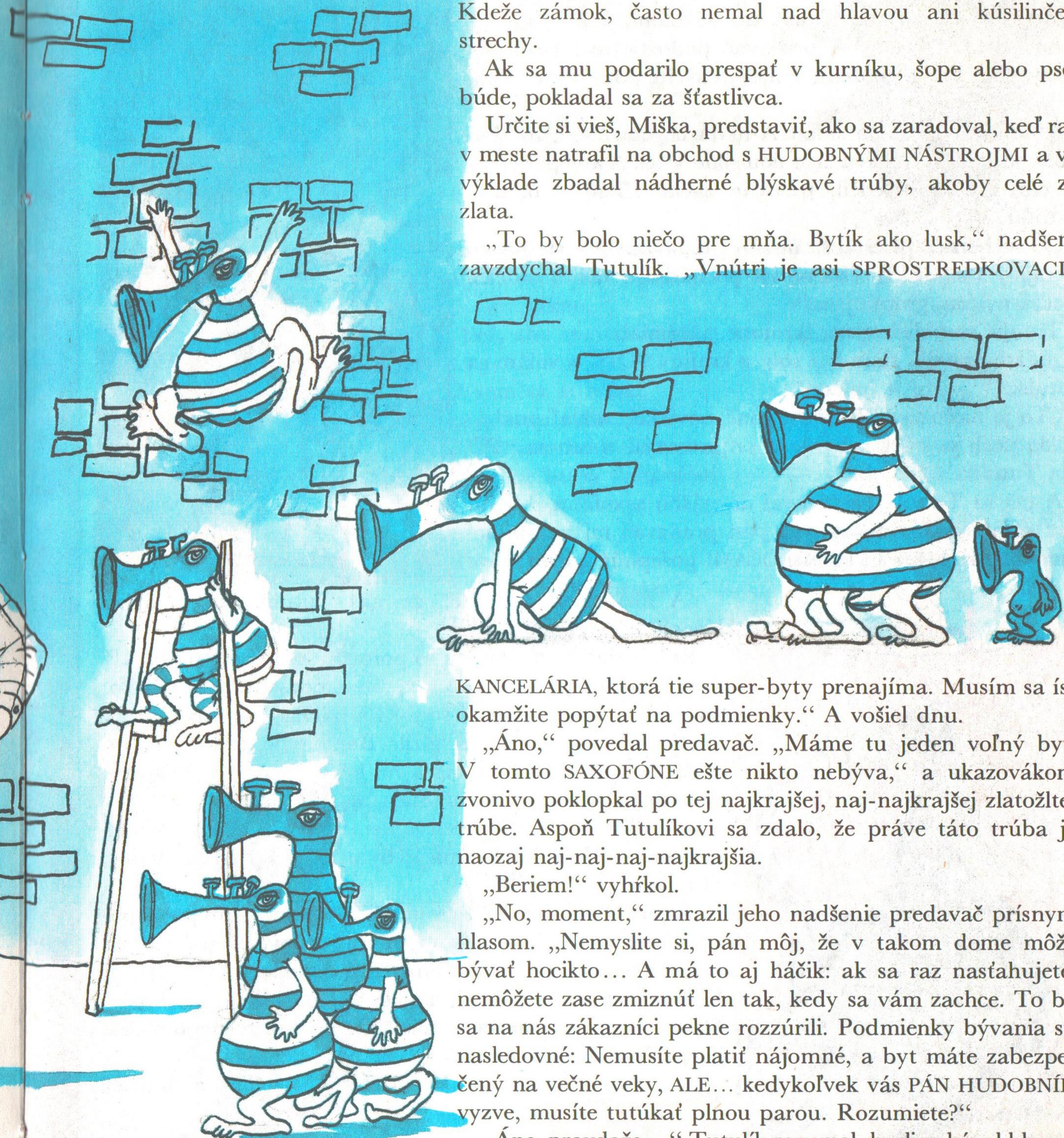
Lenže Tutulík bol známy leňoch.

„Čože, stavať? Nikdy! Radšej pôjdem do sveta a dom si pohľadám.“

Prehovárala ho mama Tutášová, aby to nerobil, prehováral ho aj otec Tutáš... Zbytočne.

„A aby ste vedeli, dom, aký si JA nájdem, bude krajší ako kráľovský zámok. Celý bude zo zlata,“ chválil sa Tutulík pri rozlúčke.

Potom blúdil svetom STRAŠNE dlho. Ako známy leňoch

nevedel robiť poriadne, a tak ho zakrátko odvádzal vyhnať. Kdeže zámok, často nemal nad hlavou ani kúsilinček strechy.

Ak sa mu podarilo prespať v kurníku, šope alebo psej búde, pokladal sa za šťastlivca.

Určite si vieš, Miška, predstaviť, ako sa zaradoval, keď raz v meste natrafil na obchod s HUDOBNÝMI NÁSTROJMI a vo výklade zbadal nádherné blýskavé trúby, akoby celé zo zlata.

„To by bolo niečo pre mňa. Bytík ako lusk,“ nadšene zavzdychal Tutulík. „Vnútri je asi SPROSTREDKOVACIA

KANCELÁRIA, ktorá tie super-byty prenajíma. Musím sa ísť okamžite popýtať na podmienky.“ A vošiel dnu.

„Áno,“ povedal predavač. „Máme tu jeden voľný byt. V tomto SAXOFÓNE ešte nikto nebýva,“ a ukazovákom zvonivo poklopka po tej najkrajšej, naj-najkrajšej zlatožltej trúbe. Aspoň Tutulíkovi sa zdalo, že práve táto trúba je naozaj naj-naj-naj-najkrajšia.

„Beriem!“ vyhrkol.

„No, moment,“ zmrazil jeho nadšenie predavač prísny hlasom. „Nemyslite si, pán môj, že v takom dome môže bývať hocikto... A má to aj háčik: ak sa raz nastahujete, nemôžete zase zmiznúť len tak, kedy sa vám zachce. To by sa na nás zákazníci pekne rozzúrili. Podmienky bývania sú nasledovné: Nemusíte platiť nájomné, a byt máte zabezpečený na večné veky, ALE... kedykoľvek vás PÁN HUDOBNÍK vyzve, musíte tutúkať plnou parou. Rozumiete?“

„Áno, pravdaže...“ Tutulík rozumel, horlivo kýval hlavou a najradšej by sa už videl v saxofóne. Čo ak mu niekto v poslednej chvíli zlatý byt vyfúkne pred nosom. Netrpezlivo sa obzeral k dverám obchodu a dychtivo volal: „Prijímam všetky podmienky, prijímam.“

„Ešte okamih,“ znova ho zadržal predavač, keď sa Tutulík už-úž chystal skočiť do saxofónu. „Nie ste vy náhodou LEŇOCH???“ A predavač podozrievavo zúžil oči. „Lebo leňochov nemôžeme v našom kšefte potrebovať. Takí sú najväčšou pohromou.“

„Nie. Kdeže. Ani náhodou. A-ni ná-ho-dou...“ Tutulík si skoro odmontoval hlavu, ako ňou silno vrtel. A aby predavača čím skôr presvedčil, usilovne začal: „Túú... úúú... tu-túú...“

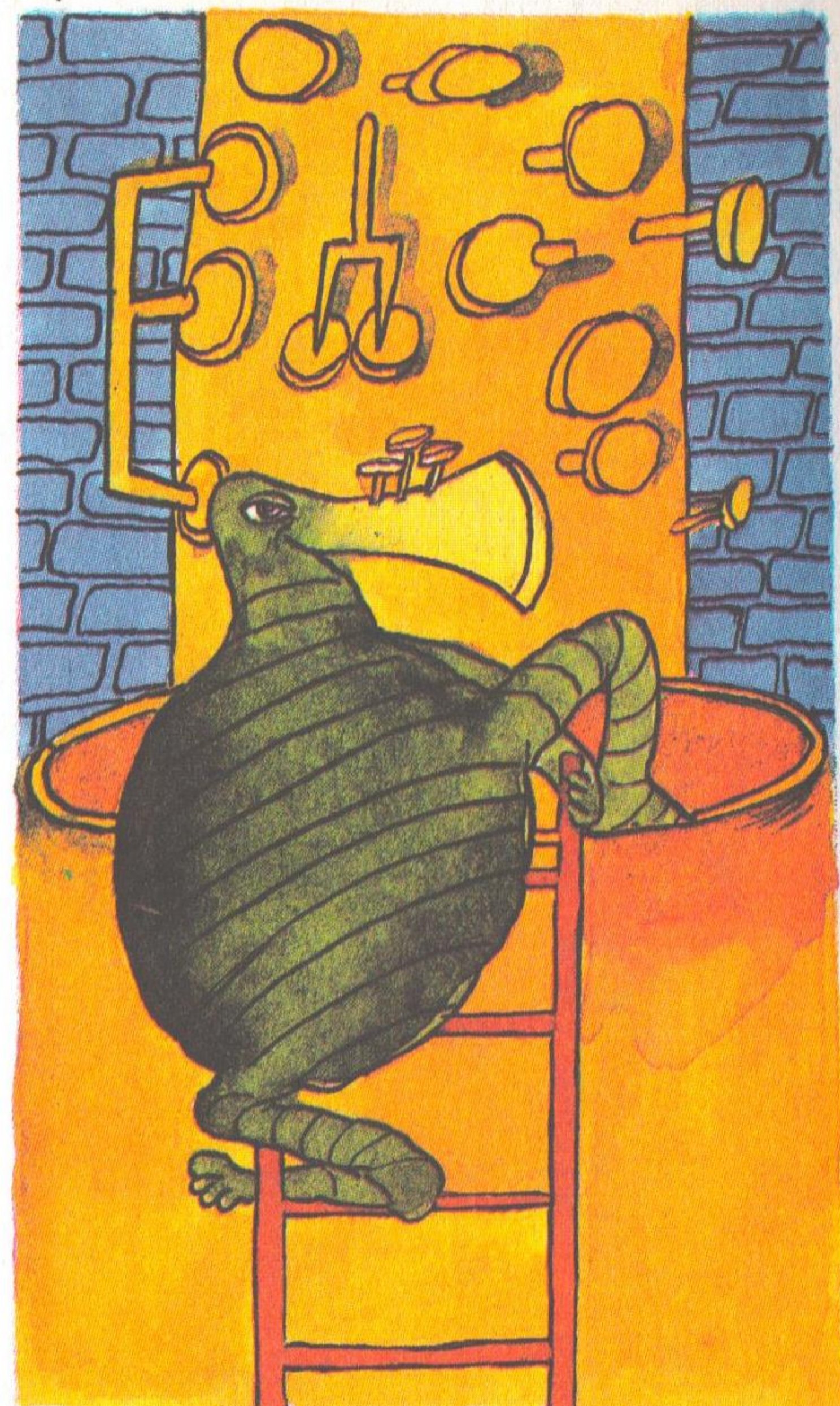
„Ó, výborne,“ prestal sa mračiť predavač. „Vy ste naisto z krajiny TUTÚ, lebo iba odtiaľ pochádzajú takíto umelci. Prekrásny tón, gratulujem.“

Tutulík sa polichotene, skromne pousmial:

„Máte pravdu, skutočne som z krajiny TUTÚ a volám sa Tutulík.“

„To je niečo iné. Hneď ste mali povedať, odkiaľ prichádzate, nech sa páči... bytík je pripravený... nech sa páči, pán Tutulík...“

A tak sa Tutulík našťahoval do nášho saxofónu, Miška. Keď som si saxofón kupoval, pán predavač mi nezabudol tajnostkársky MEDZI ŠTYRMI OČAMI pošepnúť, s kým mám tú česť.

„A ako si sa dozvedel, že náš Tutulík bol predtým leňoch?“ zaujímalo ma.

Raz, v slabej chvíľke, mi to porozprával sám Tutulík. Už som hrozne dlho namáhal saxofón a odrazu... nič. Ticho, ani tónik nepočuť. Zľakol som sa a nahlas vravím:

„Čo sa ten saxofón pokazil? Budem ho musieť ísť do obchodu REKLAMOVAŤ, nech mi ho vymenia za poriadny. A vtedy sa to začalo. To si mala počuť!“

„Nie, prosím vás, nie... len to nie...“ plačlivo sa ozývalo zo saxofónu. „Vyhodili by ma z bytu. Ja už budem dobrý, sľubujem...“

Najprv som si myslel, že som šiši, ale potom som pochopil. Zoznámil som sa s Tutulíkom, on mi rozpovedal svoj príbeh a odvtedy sme kamaráti. Máme takú dohodu, vieš, Miška... Keď sa mu nechce, netrápim ho, ale zato keď má chuť... Pfií... mastíme spolu tak... ale TAK... že sa zelenajú nielen hory, ale aj naša mamina.

(Pokračovanie)

Píše

Tajana Lehenová
Ilustruje Ľubor Ondráš

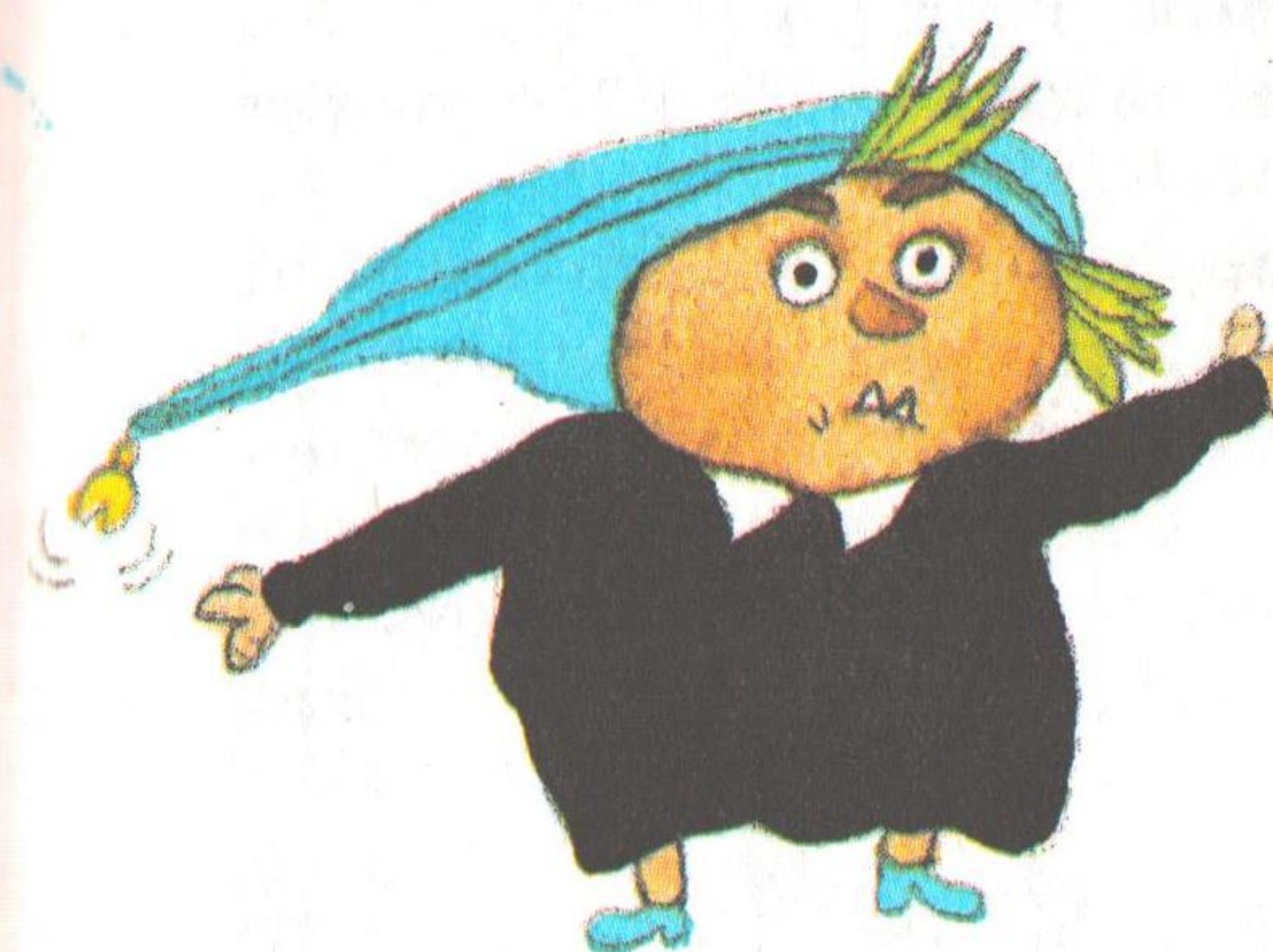

MIROSLAV
VÁLEK

Panpulóni

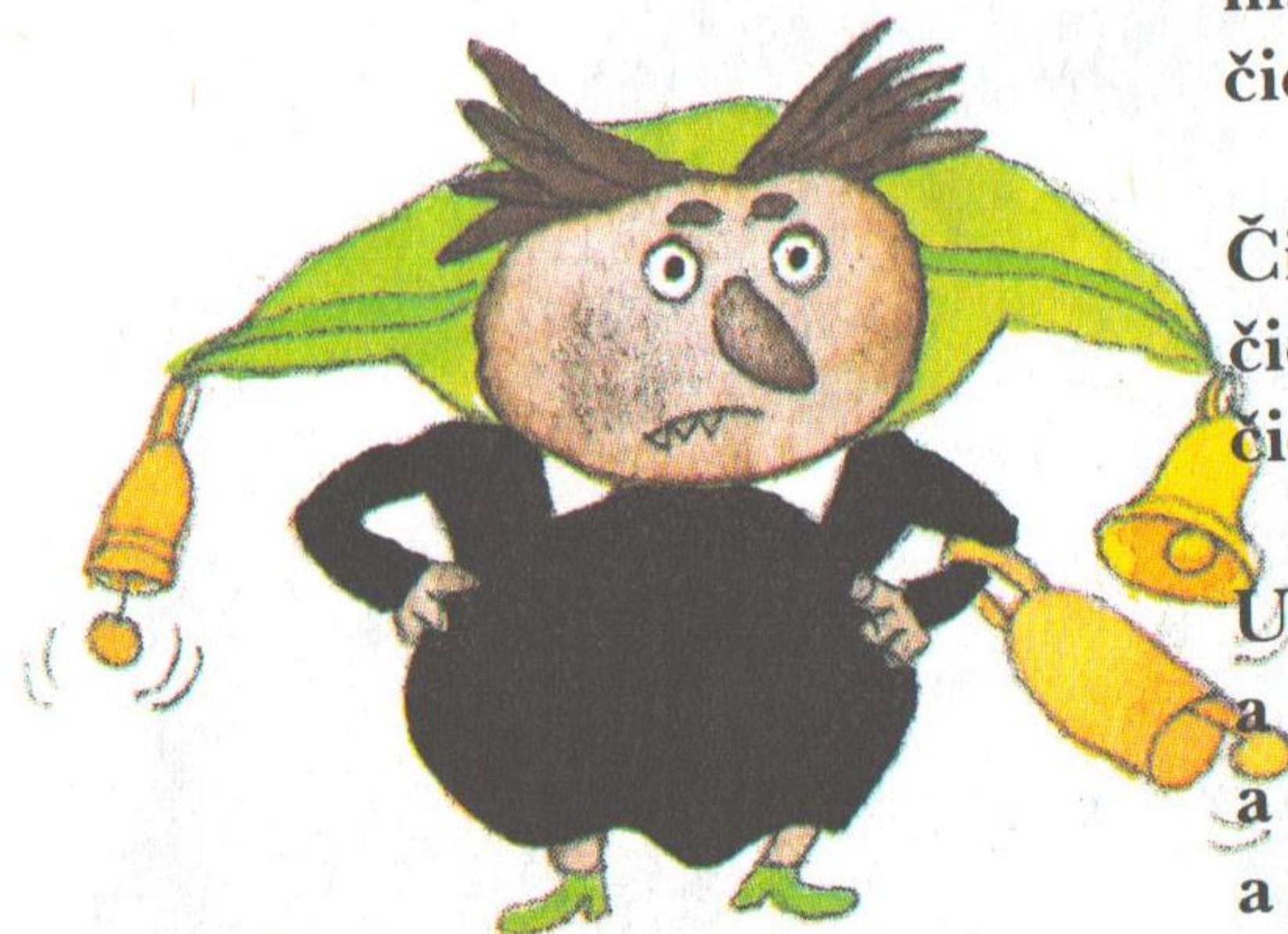

Bol som doma sám.
Aby sa mi dobre čakalo,
pil som kakao.
A tiež, aby som sa nebál.

Už som sa aj nebál,
naraz ktosi zvoní.
Joj! Ešte to mi bolo treba!
To určite budú Panpulóni.

Panpulóni
z Panpulónie
— až to srdce zovrie:
majú biele košele,
čierne panpulóvre.

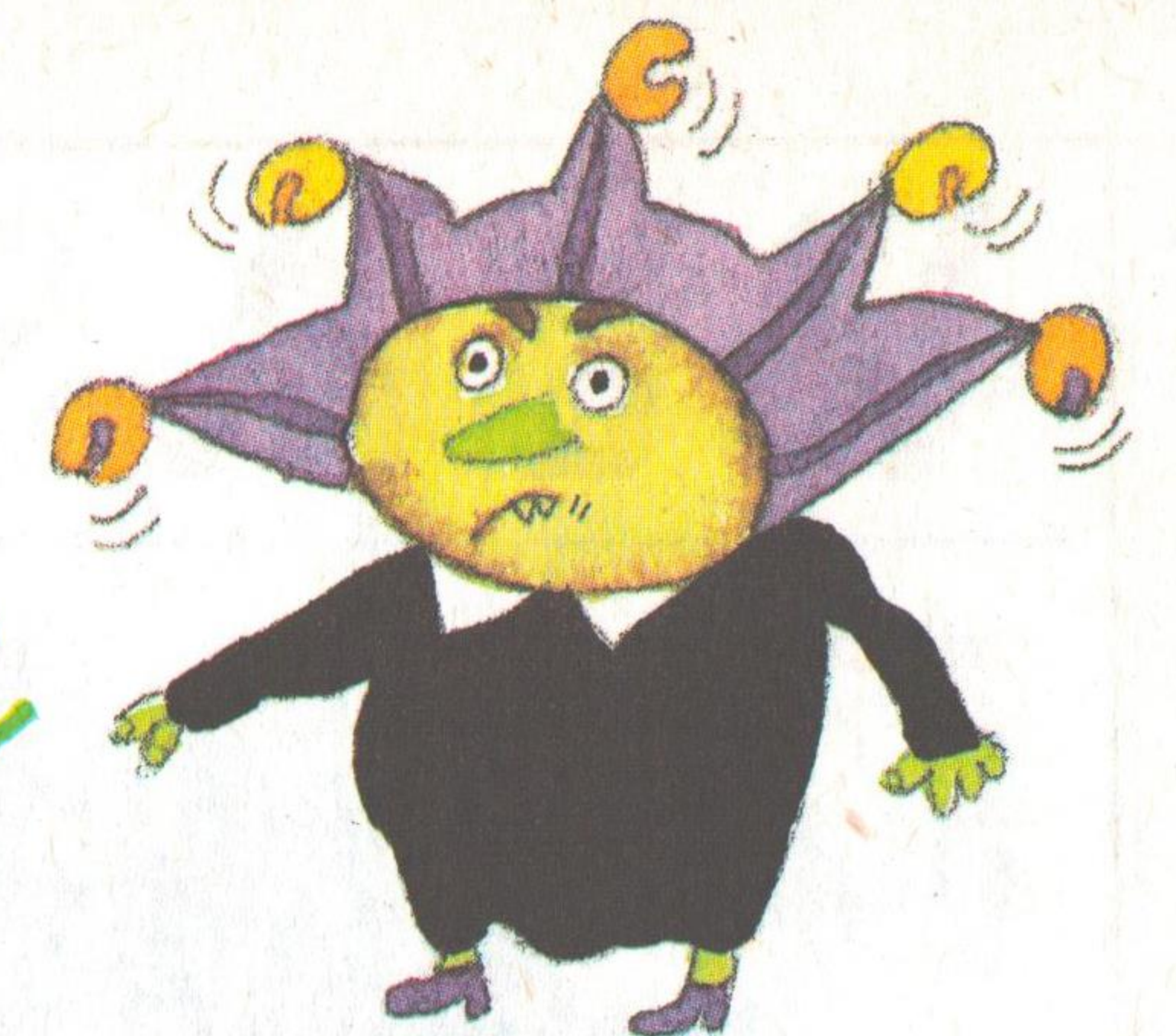

Čierny panpulóver,
čierna papuľa,
čierne oči na mňa panpúlia.

Už niekoľkokrát prišli
a sa schovali
a zvonili a zvonili
a panpulovali.

Takže žiaden strach, decká! Ak aj ktosi u vás nečakane zazvoní, nebojte sa. Panpulóni z Panpulónie to nebudú. Básnik si ich iba vymyslel, aby sa vám s nimi krásne bálo. Alebo že by predsa len zazvonili? Ktovie, ako to vlastne je. Žiaľ, Miroslav Válek nám to už neprezradí, pretože v januári tohto roku od nás navždy odišiel. Báseň nie je však človek, tá neumiera. Takže predsa len pozor, keď začujete zvonec...

Každý Panpulónec,
ktorý vidí zvonec,
zvoní, zvoní, zvoní,
až sa spanpulóni.

Zapchaj si uši,
rob, čo chceš,
skry sa pod svoj panpulón
— všade čuješ zvon.

Je noc a je panpuloká,
ale ja už nezažmurím oka.

Čoho sa bojíš?
Kto ťa straší?
Veď to som ja
a klamem, až sa panpulaši.

ONDREJ SLIACKY

VLASTIVEDA

V tieni pyšných hradov

Keď pred viac ako tisíc rokmi zanikla Veľkomoravská ríša, stalo sa Slovensko súčasťou uhorského kráľovstva. A na stáročia zavládol svet dedín a hradov.

Veľa stredovekých dedín vzniklo zo starých slovanských osád, mnohé založili v údoliach riek a potokov.

Dedinskú usadlosť netvoril len dom, ale i veľa ďalších stavieb. Samotná obytná časť nebývala veľká. Zvyčajne ju tvorili kuchyňa, izba a komora. K domu priliehali stajne a maštale pre kravy, kone a voly. Pri nich boli chlievy pre prasiatka, hydinu, kozy či ovce. Na hospodárstve nesmela chýbať stodola s vrátami takými veľkými, aby cez ne mohol prejsť vysoko naložený voz. V stodole mal gazda náradie — pluhy, brány, sane, postroje, vozy. Rozvoniavalo tu i seno, ktorým krmil v zime dobytok. Nechával tu preschnúť i snopy zožatého obilia. Obilie potom vymlátili a slamu podstielali pod dobytok. Zrno gazda starostlivo uložil v sýpkach. V niektorých dedinách si gazdovia sýpky stavali mimo domu, často za potokom, aby ich chránili pred nebezpečným ohňom, ktorý neraz zničil slamou a dreveným šindľom pokryté hospodárstva.

Tesne pri dome bola záhrada a ovocný sad. V rôznych častiach dedinského chotára mali jednotliví gazdovia svoje polia. Trochu ďalej od dediny bývali lúky, ktoré gazdovia kosili a trávu z nich sušili na seno. V horských oblastiach mali dediny i les, ktorý poskytoval drevo na stavbu domov, kurivo i náradie.

Život na dedine sa riadil podľa ročných období. Zvyky a tradície určovali život človeka od kolisky až po hrob. Všetko potrebné si každá rodina vyrábala sama — potraviny, odev z doma spriadaného a tkaného lanu a konopí, náradie z dreva. Len niektoré odborné práce robili remeselníci, ako napríklad kováči, mlynári či hrnčiari. Niečo sa dalo prikúpiť na jarmokoch v najbližších mestech.

Hoci si ľudia na dedine vo svojom neľahkom živote navzájom pomáhali, neboli rovnako bohatí. Domkári a želiari mali len dom so záhradkou, bohatí sedliaci si na pomoc museli najímať do služby na gazdovstvách paholkov a slúžky. Boháči mali najväčšie

pre

PRVÁKOV
DRUHÁKOV
TRETIÁKOV
STVRTÁKOV

a šprtdákov

slovo aj pri rozhodovaní o osudoch dediny. Z nich pochádzali richtári, zodpovední hradnému pánovi. Celý život stredovekej dediny sa totiž odohrával v tieni hradov.

Prvé hrady vznikli z veľkomoravských hradísk a patrili kráľovi. Slúžili na obranu krajiny. Mnohé hrady si na neprístupných bralách vybudovali i niektorí veľmoži. Ich úlohou bolo chrániť cesty, vyberať mýto a vykonávať kráľovskú spravodlivosť nad ľuďmi z okolia. Na mnohých hradoch sa žilo v prepychu a bohatstve. Schádzali sa v nich šľachtici nielen na bály či poľovačky, ale i na dôležité porady, rozhodujúce o osudoch celej krajiny, zdržiavali sa na nich význační umelci.

Ku každému hradu patrilo niekoľko dedín ako hradné panstvo. Ich obyvatelia — poddaní — museli hradnému pánovi odovzdávať deviatu časť svojej úrody, vykonávať rôzne služby, hlavne však robotovať na pan-

ských poliach. Ich vzbury páni vždy krvavo potlačili. A tak nečudo, že slovenský ľud opriadol mnohými povestami zbojníka Jura Jánošíka, ktorý bohatým bral a chudobným dával.

Svet chudobných dedín a bohatých hradov už odvíjal čas. Pyšné hrady sa zmenili na ruiny opradené povestami. Zachovali sa z nich len niektoré a ako múzeá pripomínajú ich zašlú slávu. No dediny, krčiac sa v ich tieni, zostali, lebo ich prácu potrebujeme stále rovnako. Bez práce ich obyvateľov by nebolo chleba na našom stole, ba ani dreva na ten stôl a lanového obrusu na jeho prikrytie.

Proti nespravodlivému poriadku pyšných hradov sa roľníci neraz vzbúрили. Jedno z ich povstaní pred 500 rokmi — zachvátilo celú krajinu a páni museli proti vzbúreným roľníkom vystrojiť obrovskú armádu. Porazeným sa vtedy veľmi kruto pomstili. Ich vodcu Juraja Dóžu zaživa posadili na rozžeravený železný trón a korunovali ho ako „sedliackeho kráľa“ rozžeravenou korunou. Všetkých sedliakov potom uvrhli do „večného nevoľníctva“, ktoré síce netrvalo večne, len dvestopäťdesiat rokov, za tento dlhý čas urobilo však z roľníkov úplne bezbranných ľudí, vydaných na milosť a nemilosť panskej svojvôli.

ALŽBETA SOPUŠKOVÁ
Ilustr. JOZEF CESNAK

DETI v Zelenom

● Podľa kresťanského náboženstva je Veľká noc spomienkou na odsúdenie, smrť a zmŕtvychvstanie Ježiša Krista.

Zelený štvrtok — pamiatka na Poslednú večeru Ježiša Krista so svojimi učeníkmi.

Veľký piatok — spomienka na smrť a utrpenie Ježiša Krista.

Biela sobota — oslávenie jeho zmŕtvychvstania.

V dobe, keď žil Ježiš Kristus, vládli v Palestíne Rimania. Bol to však už čas úpadku rímskeho impéria. Ľudia strácali zmysel života a túžili žiť inak, lepšie. V tom čase začal Ježiš hlásať svoje evanjelium, to jest návod na premenu sveta. Nabádal ľudí, aby sa mali radi a navzájom si odpúšťali. Hovoril: „Buď dobrý kvôli sebe samému!“. Pre jeho učenie, ale najmä preto, že sa označoval za syna Božieho, ho židovskí veľkňazi chceli odsúdiť na smrť. Rozsudok však musel po-

tvrdiť zástupca rímskeho cisára, Pontský Pilát. Ten však nenašiel na Ježišovi vinu. Dokonca urobil niekoľko pokusov, aby ho oslobodil. Až keď dav ľudí kričal: „Ukrižuj ho!“ vydal im Ježiša.

Ako bolo v tom čase zvykom, Ježiša pribili na kríž na vrchu Golgota. Spolu s ním ukrižovali aj dvoch zločincov. Na hlavu mu z posmechu dali trňovú korunu a nad hlavu pribili nápis: Ježiš Nazaretský, kráľ židovský. To sa stalo v piatok. Večer Ježiš na kríži dokončil. Zložili ho z kríža, zabalili do plachty a uložili do hrobu vytesaného v skale. Na tretí deň, v pondelok, kameň, ktorý uzatváral hrob, odvalili, ale hrob našli prázdny. Tak sa stalo, ako Ježiš predpovedal, že o tri dni vstane z mŕtvych.

Toto je napísané v Biblii, v evanjeliách sv. Matúša, sv. Marka, sv. Lukáša a sv. Jána.

● **Kto do Veľkej noci vyčistí aspoň jednu studničku, bude po celý rok zdravý**

Na Kvetnú nedeľu v kostole svätil kňaz bahniatka. Niekde ich volali aj maňušky, cicušky, baburence. Vieš, ako ich volajú u vás? Kto si ich dal za obraz alebo drevenú hradu, toho po celý rok ochraňovali pred bleskom.

Na Zelený štvrtok sa jedol žihľavový prívarok. Mal upevniť zdravie a silu. Ľudia sa umývali v tečúcej vode, upratovali a čistili svoje príbytky. Chlapci rapkali na rapkáčoch, pretože všetky zvony na znamenie smútku až do soboty zmlkli.

„Vrba, vrba, daj mi vlasy na tri pásy!“ hovorili dievčatá, ktoré si sušili a prečesávali vlasy pod vrbou.

V noci zo štvrtka na piatok sa schádzali strigy a strigôni, ktorí najradšej škodili

dobytku. Šikovný gazda im však prešiel cez rozum. Natrel dvere stajne kolomažou alebo cesnakom a mohol pokojne spať.

Na Veľký piatok vyhárili v zemi poklady. Cestu k nim ukazovali plamienky. Ale hľadač pokladu ho musel vykopať prv, než dočítal kňaz v kostole pašie. Ináč by sa všetko aj s ním prepadlo do zeme. Podnes sa zachoval zvyk, že na Veľký piatok sa nesmie hýbať so zemou.

Kto na Bielu sobotu vyzametal dvor a smeti hodil do rieky práve vtedy, keď sa ozvali zvony, mal celý rok pokoj od hmyzu, ale aj od chorôb.

Na Veľkonočnú nedeľu bol bohatý obed. Po pôste ľuďom dobre padol.

„Na Veľkú noc, najeme sa moc, veď keď príde Ducha, bude do pol brucha.“

Poobede farbili dievčatá vajíčka a chlapci pletli z vrbových prútov korbáče.

„Šiby, ryby, masné ryby, aby teba blšky, mušky neštípali.“

Ja som farbila vajíčka takto: Natrhala som prvé bylinky a kvietky — najkrajší bol podbeľ. Obložila som nimi vajíčko, omotala nitkou, strčila do starej pančuchy a dala variť do vody spolu s cibuľovými šupkami. Keď sa vajíčka zafarbili a uschli, natrela som ich slaninkou a vyleštila. Koho rada mám, tomu to vajíčko dám.

Veľkonočný pondelok je známy šibačkami a kúpačkami. Niekde sa iba kúpe, inde iba šibe. Dnes si už málokto dovolí vyliat' na dievča vedro vody, alebo ju postaviť pod studňu, ako to robili mládenčci voľakedy.

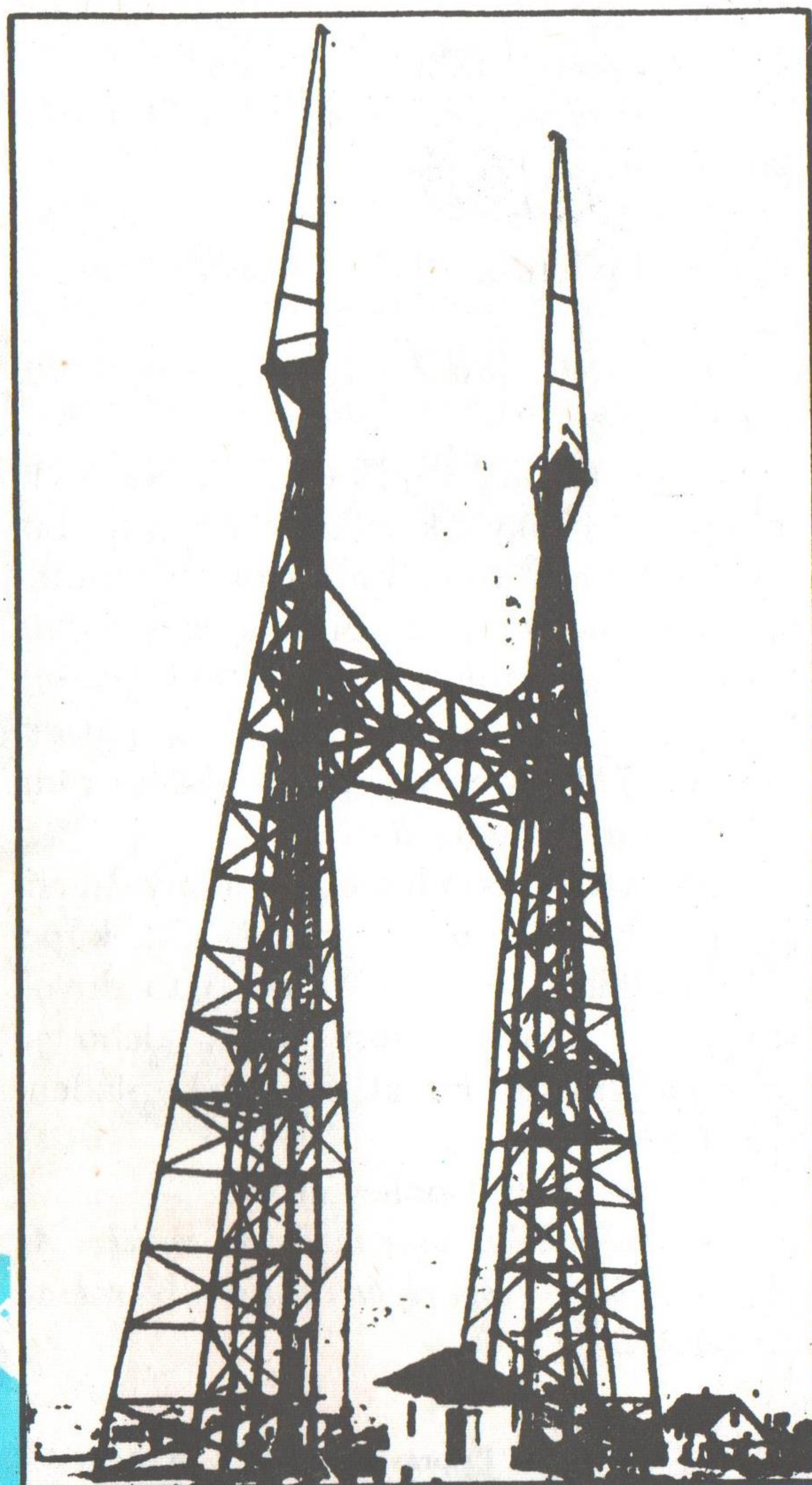
Ako ste šibali a polievali vy?
„Tetičko, tetičko, dajte malované vajíčko. Ak mi nedáte, budem vám na peci sedieť a škaredo na vás hľadieť.“

Pripravila MARTA ŠURINOVÁ
Ilustrovala DAGMAR HLOŽEKOVÁ

Spomínate si na sviatočnú atmosféru Vianoc 1989 pred televízorom? Slovenská televízia uvádzala vtedy dvojdielnu televíziu inscenáciu Ondreja Sliackeho Reverend. Hra zobrazovala detstvo a tvorivé roky nášho rodáka Jozefa Murgaša, ktorý sa preslávil objavmi v bezdrôtovej telegrafii, ako sa na začiatku 20. storočia nazývala rádiotechnika. Ale pekne po poriadku.

Jozef Murgaš sa narodil 17. februára 1864 v Tajove pri Banskej Bystrici. Hoci mu už ako študentovi učarovala fyzika, stal sa katolíckym kňazom. Štúdium svetských predmetov bolo totiž nákladné, v seminári, ako sa nazývala škola pre

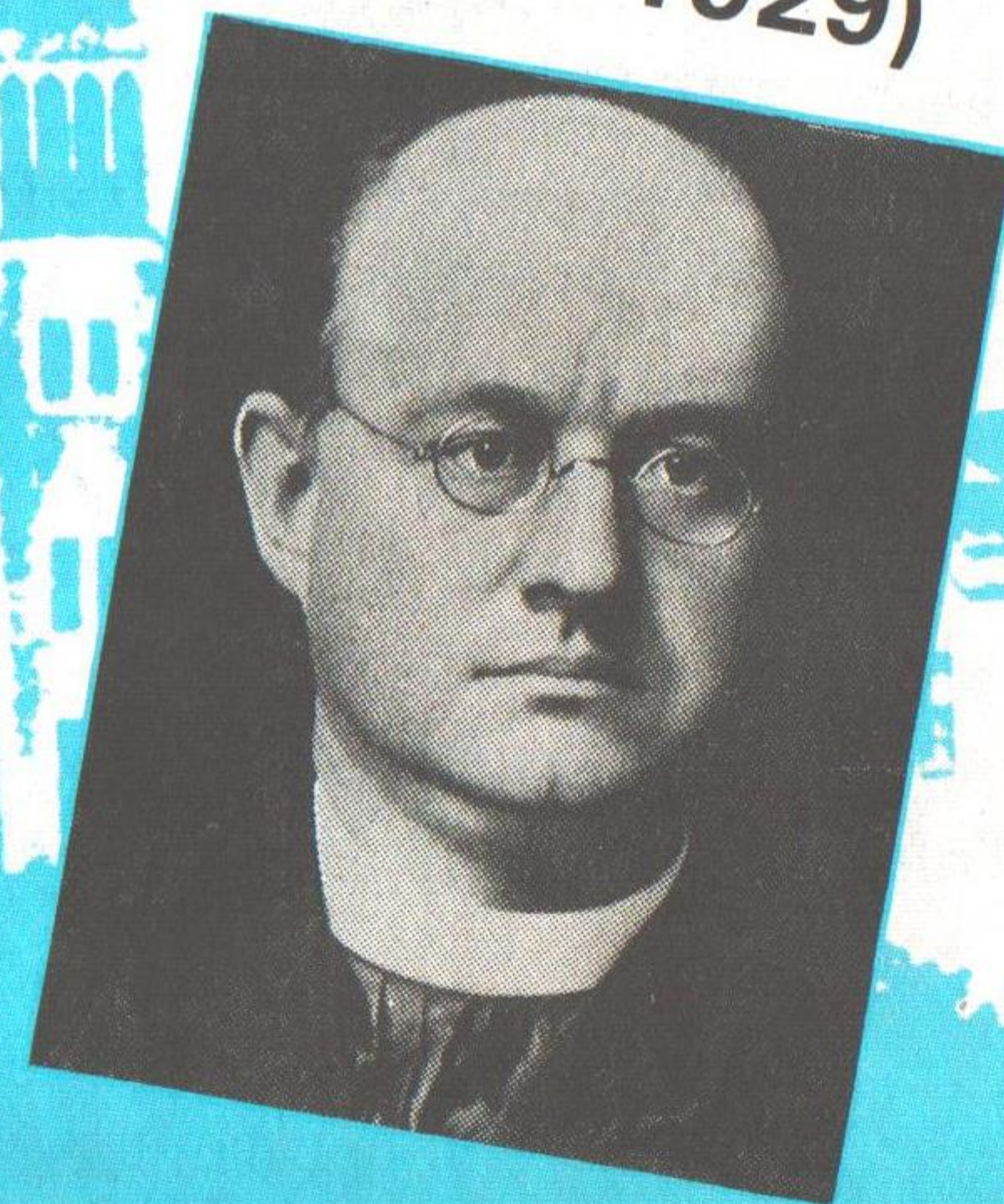
kňazov, sa však platiť nemuselo. A Murgašovi rodičia veru peniazmi neoplývali.

Pre svoje pokrokové zmýšľanie a vlastenectvo dostal sa Jozef Murgaš už ako mladý kňaz do nemilosti maďarónskych cirkevných úradov. A preto roku 1896 privítal možnosť odísť medzi slovenských krajanov-vystaňovalcov do baníckej obce Wilkes-Barre v americkom štáte Pensylvánia. Tam na fare si zriadil ateliér, aby mohol pokračovať vo svojej veľkej záľube — v maľovaní. Za peniaze, ktoré získal predajom obrazov, si postupne zriadil laboratórium, v ktorom študoval rodiacu sa rádiotelegrafiu a — robil pokusy. A tak v období rokov 1903—1910 mohol prihlásiť na patentovanie dvanásť rozličných vynálezov a zdokonalení v rádiotelegrafii, medzi nimi najmä takzvaný Tón-systém, ktorým sa dalo dorozumievať na diaľku bez toho, aby k tomu boli potrebné telegrafné drôty. Verejná skúška Murgašovho systému sa uskutočnila pomocou 60 m vysokých anténových stožiarov a bola úspešná. Keď však víchrica zničila oba stožiare, nenašiel sa nik, kto by ich obnovil, a tak si Murgašove vynálezy postupne osvojovali iní.

Keď náš veľký vynálezca zomrel 23. mája 1929, americká tlačová agentúra United Press vydala správu: „Reverend Jozef Murgaš bol veľmi známou osobnosťou, mal zvláštne zásluhy o rádiovú telegrafiu. Vo Wilkes-Barre postavil iskrovú stanicu ešte skôr, ako G. Marcovi úplne prepracoval svoj vynález.“

JÁN BARICA

**JOZEF
MURGAŠ
(1864—1929)**

pre
je
le

Za stolom sa nesmieš obávať, že sa ti nič neujde a že budeš hladný. Najmä ak si najmladší. Ak sú ostatní starší než ty, vedia, že nemajú siahnuť za najlepšími kúskami mäsa, ani za zákuskom. Ak je na stole jediný strapec hrozna, nesiahnu ani za ním, ani za najväčším pomarančom, za najzrelšou hruškou...

Preto ich nechaj, nech si vezmú prví. Keďže sú dobre vychovaní, vezmú si menšie a horšie kúsky. Tebe zostanú tie väčšie a lepšie.

Ak sa napriek tomu stane, že si predsa len vezmú to lepšie, nesmúť. Aspoň sa dozvieš, kto sa nevie správať a s kým máš dočinenia. A preto, že sa dozvieš, kto je neokrôchanec, nech ti nie je ľúto ani za koláčom, ani za zákuskom. Je to pre teba veľká škola. A každú skúsenosť treba niečím zaplatiť.

Dobre nie je, ani keď si za stolom stredobodom pozornosti. Dospeli sotva čakajú na to, aby si mal hlavné slovo. Dožič im preto, nech pretriasajú svoju slamu a tvária sa dôležito. Niečo sa na nich chybách naučíš, a celkom iste ťa pochvália, že si mudrc, ktorý mlčí, nič tajne vymýšľa a mudruje. Ak ťa aj vyzvú, aby si nič povedal, buď stručný. Povedz len to najdôležitejšie. A ešte nič. Nikdy nehovor plnými ústami. Môže sa stať, že budeš mrmlať, a tak si ťa pomýlia s medvedom. A navyše, ak hovoríš plnými ústami, môže ti najlepšie sústo vyletieť z úst a pristáť na cudzom tanieri. Vieš si predstaviť tú hanbu?!

Neúprosný osud zariadil, že kráľovský kuriér Karol Jetting dostal sa ako otrok-galejník na pirátsku loď, kde ho čakala istá smrť. Mladého bratislavského

Píše MILAN ĎURKOVIČ

rodáka však šťastie neopustilo ani tentoraz. Hoci kapitán pirátov vyhodil svoju loď do povetria, Jetting sa akoby zázrakom zachránil. Ocitol sa však na neobývanom a zároveň hrôzostrašnom ostrove. Presvedčili ho o tom ľudské kosti, ktoré objavil pri potulkách ostrovom...

Kreslí LUBOŠ HLAVSA

POZOR!

Ak si knihu objednáš tu, nemusíš platiť poštovné. Ušetříš si na

Amuzlinu.

Veľa, preveľa vody pretieklo dolu Dunajom, veľa, preveľa udalostí slávnych i menej slávnych, veselých i menej veselých sa udialo za tých 700 rokov, čo Bratislava dostala od kráľa Ondreja III. mestské výsady. A keby len za 700 rokov! Už pred 4500 rokmi tu žili ľudia. Našli sa tu pamiatky po osídlení Keltmi, Rimanmi, Slovienmi...

„Slávne slávne..!“ slávne jubileum našej Bratislavy, povedali si naši kolegovia z Mladých liet a autori knihy TVOJA BRATISLAVA Ivan Lacika a Vladimír Tomčík. Pozbierali a spísali všetko dôležité, čo tvorilo históriu a súčasnosť Bratislavy.

Kniha nie je lacná, stojí 180 korún, ále ak si ju objednáš, budeš mať doma svoju a len TVOJU BRATISLAVU s množstvom farebných fotografií, starých rytín, mapiek a kresieb.

Objednávam: I. Lacika—V. Tomčík: Tvoja Bratislava..... ks

Meno: Uliča, č. domu:

Bydlisko s PSČ: Podpis rodiča:

Objednávkou pošlite (ak si nechcete poškodiť Slniečko, môžete aj na korešpondenčnom lístku) na adresu:

Vydavateľstvo Mladé letá, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava.

Deti v zelenom

V januárovom čísle Slniečka sme v rubrike Deti v zelenom písali o vlkovi. Vy, deti, ste mali vypátrať, či aj vo vašom okolí zanechal vlčko nejakú stopu. A tu sú odpovede: „V našej obci je časť, ktorá sa volá Vlčia dolina,“ píše žiaci IV. B. zo Suchej nad Parnou a dodávajú, „a v našom okrese je aj dedina Vlčkovce.“ Marienka Okálová z Hubovej zas píše: „V horách pri Ružomberku leží malá dedinka Vlkolíneec. Ľudia tam chodia v krojoch a bývajú v dreveničkách. Majú aj malý, ale pekný kostol. Je tam krásne a čisto.“

Všetkým, čo nám napísali, posielame peknú knižku.

Tánička Tajnička

TAJNIČKA Tánička

Rád sa voziš na kolotoči? Ja veľmi. Lenže je apríl a kolotoče nikde. Naozaj, kde sú? Od jesene niet po nich ani chýru. A možno tak, ako lastovičky odlietajú do teplých krajov, tak kolotoče každú jeseň odchádzajú do krajiny Zázračno. Neveríš? Dvaja hrdinovia najnovšej knižky vymyselníka Daniela Heviera ťa o tom presvedčia. Jeden z nich sa volá BALTAZÁR a druhý... Druhého musíš vylúštiť z mojej doplnovačky. Keď to urobíš, napíš jeho meno na korešpondenčný lístok a pošli do redakcie Slniečka, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava. Možno práve ty vyhraš knižku, v ktorej kolotoče vozia všetky decká zadarmo.

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, š. p.

Adresa redakcie: Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava. Telefón 39 41 79.

Šéfredaktor Ondrej Sliacky, výtvarný redaktor Svetozár Mydlo, grafická úprava Viera Fabianová.

Tlačia Polygrafické závody, š. p. Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS Ústredná expedícia a dovoz tlače, Námestie slobody 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku 5 Kčs, ročné predplatné 50 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku naKreslil Peter Cpin. Kresba na 32. str. Jozef Cesnak.

TAJNÍČKA • TÁNIČKA

Poviem ti o peknej knižke

